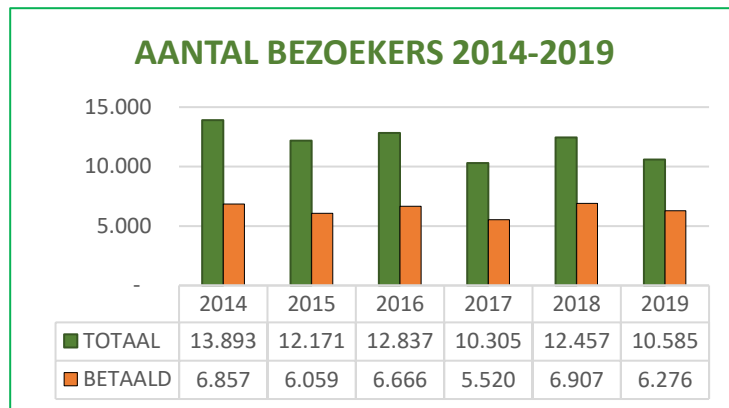

Terugblik op 2019 'beter met planten'

Voor het tweede jaar op rij had de tuin te lijden van de tropische dagen, een veel te lage grondwaterstand en twee stormen. Op 10 maart moest de extra openstelling in verband met de voorjaarsbloei om veiligheidsredenen worden afgeblazen. Terecht want die middag velde de storm enkele Elzen en een Vogelkers. Ook op twee tropische dagen bleef de tuin gesloten. Het weer heeft het bezoek aan de tuin dit jaar wel parten gespeeld. Het aantal bezoekers bedroeg 10.585. Het laagste bezoekersaantal in jaren, zoals uit de grafiek valt af te leiden. De terugval ten

opzichte van vorig jaar is in belangrijke mate het gevolg van aan de lagere bezoekfrequentie van onze vaste bezoekers, de jaarkaarthouders, die de tuin 1150 keer minder bezochten. Het aantal betalende bezoekers ligt ongeveer op het gemiddelde van de laatste vijf jaar maar wel ruim 600

lager dan in 2018. De relatief geringere terugloop van het aantal betalende bezoekers is waarschijnlijk te verklaren door het zichtbaar toegenomen aantal toeristen die Oudenbosch bezoeken.

Beter met planten

Met het uitwerken van het jaarthema 'beter met planten' wilden we de bezoeker iets meegeven over de medicinale betekenis van bomen en planten. Met het themaboekje en een daarop afgestemde wandeling gaat genieten en leren van de tuin mooi samen. Uit de verkoop van het themaboekje leiden we af dat er veel belangstelling is voor dit thema. Onze medicinaal interessante bomen en planten zijn met een verhaal opgenomen in de Plantenzoeker (www.botanischetuinen.nl). Samen met andere NVBT-tuinen is een receptenboekje ontwikkeld met zestien recepten voor drankjes met geneeskrachtige planten van Begonia- cocktail tot Herderstasjesthee. Wij leverden het recept voor vlierbessensiroop, die in het weekend van monumentendag werd geschonken voor de deelnemers aan de 'tuin als lab'. Onder deze titel konden jong en oud smaak- en reukproeven doen, boomschors vijzelen, leren om een cactus te stekken of zelf met de microscoop onderzoek te doen. Mede vanwege het mooie najaarsweer werd de tuin echt een 'plek van plezier', toch het thema van monumentendag 2019.

Meer dan duizend bezoekers namen deel aan een van de ruim tachtig leerzame rondleidingen die onze rondleiders verzorgden. Ook het onderwijs wist ons weer te vinden. Leerlingen van Prinsentuincollege, Markland Oudenbosch en Zevenbergen en OBS de Regenboog deden de tuin aan voor een practicum of het werken aan een lesbrieff. Een doorslaand succes boeken we bij onze kleinste bezoekers met de aansprekende kabouterwandeling die de tuin voor hun tot een bijzonder oord maakt. Natuurlijk leren ook veel vrijwilligers van de tuin. Soms door een cursus, maar veelal door via zelfeducatie. Elke eerste maandag van de maand presenteerden de rondleiders aan elkaar een of meer planten en of bomen in het kader van de voorbereiding van het jaarthema 2020. Daarnaast organiseerde de educatieve groep een zevental bezoeken aan andere tuinen om ervan te leren en natuurlijk ook om van te genieten.

Kunst en bezinning

Een dertigtal exposanten maakten gebruik van de tuin en de gebouwen voor hun exposities, die doorgaans op veel interesse van onze bezoekers mogen rekenen. Veel belangstelling was er bijvoorbeeld voor de “Wereld van de Mandala”, een expositie van Helma Laanen samen met haar cursisten en voor de buitenexpositie van kunstsmeedwerk van Jac Brouwers. De entree ruimte, de theekoepel en de tuin zijn een bijzonder én gratis podium. De tuin en de grot zijn dat evenzeer voor muziekkuitvoeringen en bezinning. De kunst vinden we ook in eigen gelederen. Onze eigen bloemengroep weet de bezoeker wekelijks bij binnenkomst te verrassen met de meest fraaie creaties van bloemen, takken en planten uit eigen tuin. Ook de Ikebana cursisten onder leiding van Anne Riet Vughts hebben weer een bijzonder examenwerkstuk in de tuin gecreëerd.

Met een schitterend jubileumprogramma vierde ‘Bezinnen in ’t groen’ dit jaar het eerste lustrum. Het voor de deelnemers zeer aansprekende programma omvatte maar liefst vijf zondagochtend -activiteiten waarin verstillen en ont-moeten centraal stonden.

Voor de tweede maal werd een tuinwandeling georganiseerd voor mensen die een naaste hebben verloren, een initiatief van Monuta Ellen de Kok. Al wandelend door de tuin deelden de deelnemers gevoelens en konden ze begeleiding vinden bij een verliescoach.

Voor de jaarlijkse plantenbeurs en de beide kindermiddagen is altijd wel veel animo. Onze vrijwilligers steken er ook veel energie en tijd in. En dan is het fijn dat met een kleine 20 aanbieders en 738 bezoekers de plantenbeurs weer heel erg geslaagd is. De zomerkindermiddag viel letterlijk een beetje in het water door het regenachtige weer. Toch nog 65 kinderen trokken zich daar niets van aan. De herfst kindermiddag daarentegen was met 145 kinderen en 117 begeleiders een doorslaand succes.

Tuinwerk

De gememoreerde schade vanwege het stormachtig weer op 10 maart zorgde voor het nodige extra werk. Met de hulp in het kader van NL doet van de leerlingen van groep 3 van Prinsentuin, een team van gemeente Halderberge en een achttal dames van Inner Wheel Etten Leur e.o. was de tuin een week later weer mooi op orde. Geweldig mooi vrijwilligerswerk!

De vaste vrijwilligers werkten op basis van de jaarlijkse inspectie en inventarisatie van de tuin zo’n vijftig grotere en kleinere klussen af. Zo plantten ze een beukenhaag vanaf het Thomashuis tot aan het Broederpad waardoor, op een klein stukje na, de tuin nu rondom is begrensd met beuken- of taxushaag. Om extra voorjaarsbloei in de tuin te krijgen, zijn er zo’n duizend bollen geplant. De tuin voor het entreegebouw is in het voorjaar helemaal nieuw aangelegd. Met veel zorg en water geven is dat nu een sieraad bij binnenkomst. Nabij de Treurbeuk is een groot stuk van de Pachysandra verwijderd, dat er nogal armzalig bijlag. Om een rustig beeld te krijgen, is daar gras ingezaaid.

In de appellaan zijn vijf Malussen Toringo ‘*Brouwers Beauty*’ en twee Malus Baccata ‘*Street Parade*’ geplant. Een mooie investering in deze laan en een aanwinst voor de collectie. Helaas zijn er ook verliezen te melden. De collectie rododendron is na vorig jaar verder gehavend. Ook de reuze levensboom (Thuja), de lepbladige gummiboom (Eucommiaceae, *Eucommia nimooides*), de Koreaanse Zilverspar (Pinaceae *Abies koreana*) en waarschijnlijk ook een Zilverlinde (*Tilia Tomentosa Brabant*) in de Lindenlaan, hebben de droogte niet overleefd. Dit leverde én zorg én ook weer werk op.

Dit alles gebeurde naast het reguliere onderhoud aan paden, borders en boomspiegels, het onderhoud van circa 40 nestkasten voor vogels en vleermuizen, het schoffelen, harken, vegen, bladruimen en het uitrijden van bladsnippers en compost. Kortom, er is weer heel

wat tuinwerk verzet. Maar daarbij was de bijdrage van onze partner in 't groen Blom Hoveniers niet te missen. Zij verzorgen het maaiwerk en het onderhoud van sloten en hagen, dragen zeer bij aan het kwaliteitsbeeld van de tuin. De in augustus strak geschoren hagen langs de Parklaan zijn daar een mooi voorbeeld van.

Een mooi Nederlands spreekwoord is 'Goed gereedschap is het halve werk'. We nemen dat serieus en hechten daarom aan goed onderhoud en tijdige vervanging van het gereedschap en de hulpmiddelen. Met het inruilen van de tien jaar oude tractor voor een nieuwe hebben we voor de komende tien jaar weer de beschikking over de voor het werk onmisbare AVANT 528. Een toegewijde vrijwilliger heeft ons zijn vissersbootje geschonken. De mooie oude Vlet is in dank aanvaard en inmiddels in eigen beheer tiptop in orde gemaakt en klaar voor de tewaterlating.

Ander tuinwerk

Naast het 'groene' werk is er ook het nodige onderhoudswerk verricht aan gebouwen, paden en vijver. De bijna dertig jaar oude rode brug over de Bansloot heeft een grondige schilderbeurt gehad. Gezien de solide constructie en de kwaliteit van het hout kan de brug nog vele jaren mee. Van de eenentwintig rode zitbanken zijn er afgelopen winter dertien gerepareerd en waar nodig geschilderd. Door de banken ieder jaar grondig te inspecteren en te repareren gaan ook die nog jaren mee. Aan de westzijde van de loods is de opslagruimte opnieuw en efficiënter ingericht. Aan de noodzakelijke schilderbeurt en het vervangen van de deur van de theekoepel zijn we niet toegekomen.

Het heeft even wat hoofdbreken en tijd gekost maar met een in eigen beheer vervaardigd apparaat is het waterpeil in de vijver en de Bansloot nu automatisch geregeld. Om de beschoeiing van de vijver te beschermen is het peil is twaalf centimeter hoger ingesteld. Overigens blijven het beeld van de vijver en de kwaliteit van het water ons tot zorg. Het onderhoud aan het entreegebouw, zoals dat door de Monumentenwacht is geadviseerd, is – althans voor de buitenzijde - voor rekening van de gemeente. Het werk was in 2018 gegund aan een aannemer en omdat die te lang op zich liet wachten, is de opdracht teruggenomen. Dit jaar is besloten om voor dit werk een subsidieaanvraag te doen bij Rijksmonumenten waarover op zijn vroegst in 2020 een besluit valt. Het is dan meer dan hoog tijd dat het werk daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

Vanwege de abominabele staat van het glazen dak van de succulentenkas besloot het bestuur tot een directe vervanging. Om de veiligheid van de bezoekers te waarborgen en energie te besparing is begin november door de plaatselijke firma Witkamp voor 7.000 euro een polycarbonaat dak gelegd. Nu nog de oude glazen wanden vervangen door isolerend, veiligheidsglas.

Organisatie en financiën

In de bestuursvergadering van 4 april is het strategisch beleidsplan 2019-2028 vastgesteld. In de Aesculus van juni dit jaar is daar uitvoerig bij stil gestaan. Het volledige plan is te vinden op onze website.

Op 22 februari bleek er ingebroken te zijn in het entreegebouw met de nodige schade en alle ellende daaromheen. Onze verzekeraar heeft alles snel en volledig vergoed. Dit gaf wel aanleiding om de totale inboedel eens te inventariseren met als uitkomst dat het verzekerde bedrag flink is verhoogd.

Met instemming van de jaarvergadering is het toegangstarief met ingang van het afgelopen seizoen verhoogd naar 3 euro. Het minimumtarief voor begunstigers is vastgesteld op 15 euro. Beide tarieven stonden al twaalf jaar vast. We blijven ernaar streven om onze tarieven laag te houden. In vergelijking met andere tuinen en culturele instellingen zijn ze dat nog steeds.

De tariefaanpassingen en het voornemen om het informatie- en pr-bord in de tuin te renoveren gaven aanleiding om het al jaren vigerende sponsorbeleid tegen het licht gehouden. Daarop is besloten om de minimumbijdrage voor het boom- en vijverfonds te bepalen op vijftig euro. Verder is naast de bestaande sponsoropties het partnerschap geïntroduceerd voor relaties die een belangrijke bijdrage in geld of nature leveren aan investeringen of de exploitatie van de tuin. Met hun wordt een specifieke overeenkomst aangegaan over de sponsoring en onze tegenprestatie.

De financiële situatie van de stichting is gezond. De jaarrekening 2019 die op de website is te raadplegen, is het bewijs. Mede dankzij de verhoging van de toegangsprijs hebben we de exploitatierekening met een positief saldo van 5.975 euro afgesloten. De balans laat zien dat de voorzieningen en reserves toereikend zijn om de geplande, toekomstige onderhoudsverplichtingen en noodzakelijke (vervangings-) investeringen te kunnen doen en onverwachte tegenvallers zijn op te vangen. Dit is mede te danken aan onze 31 sponsoren (31), begunstigers (902), partners en adverteerders. Samen met de bijdrage van de gemeente Halderberge en de afspraak dat vrijwilligers geen vergoeding ontvangen, stelt hun steun ons in staat tot een gedegen bedrijfsvoering in een financieel gezonde vrijwilligersorganisatie.

Met ingang van dit jaar was het bezoekers ook mogelijk om met de pin te betalen.

Communicatie & pr

Om onze vrijwilligers op de hoogte te houden van de actualiteiten in de tuin en organisatie zijn er circa 30 Nieuwsflitsen uitgegaan. Begunstigers en relaties ontvingen weer twee keer de Aesculus en de 684 abonnees op Stuif-mail vier kwartaalberichten. De geschreven en gesproken regionale media hebben de tuin met regelmaat onder de aandacht gebracht bij het publiek. Via Facebook bereiken we vooral onze jongere sympathisanten.

Om ons aantrekkelijker te presenteren binnen en buiten de regio is een nieuwe flyer ontworpen en uitgebracht. In juni is onze geheel nieuwe website de lucht ingegaan. De introductie van de welkom-kaart is bedoeld als faciliteit voor de bezoeker die daarop informatie vindt over de tuin en het jaarthema. Bezoekers stellen de kaart op prijs. Om onze botanische tuin ook tot ver buiten de regio bekendheid te geven, besloot het bestuur aan te sluiten bij Visit Brabant dat de aangesloten instellingen in binnen en buitenland promoot.

Vrijwilligers

De aanmelding van enkele nieuwe vrijwilligers compenseerde het natuurlijk verloop, zodat het aantal vaste vrijwilligers ongeveer gelijk blijft. We stellen wel vast dat de gemiddelde leeftijd van het vrijwilligerscorps enigszins oploopt. Bij alle uiteenlopende werkzaamheden, is het overigens niet eenvoudig om alle functies op sterkte te bezetten. Gelukkig zijn de vacatures coördinator exposities en coördinator rondleidingen weer ingevuld met enthousiaste mensen. Versterking van het bestuur met iemand die affiniteit en of kennis heeft van de collectie of die zich daarop wil toelagen, is nog steeds welkom. En sowieso zijn nieuwe vrijwilligers van harte welkom.

Samenwerking

Het was de wens van het bestuur om nieuwe inwoners met een gratis toegang tot de tuin gastvrij welkom te heten. Daarop heeft de gemeente Halderberge ingespeeld en is in samenwerking een welkomstpakket ontwikkeld.

De samenwerking met onze partner in 't groen, Succulenta afdeling West-Brabant die de succulentencollectie beheert, is hernieuwd. We gaan ons inspannen om de kas te vernieuwen of grootschalig te renoveren.

Onder de titel 'werk in 't groen' is op ons initiatief een samenwerkingsproject onderwijs-arboretum- bedrijfsleven opgezet. Het doel is jongeren een beeld geven van de positie en de ontwikkeling van de groene sector en sympathie te winnen voor deze sector. In het platform Parelpad (www.parelpad.nl) zoeken we naar samenwerking op het vlak van promotie van het religieus erfgoed in het centrum van Oudenbosch. Belangrijk is in dit verband dat in april het startsein is gegeven voor de laatste fase van het Plan Tivoli e.o. Daardoor kan het laatste deel van de renovatie en herbestemming van het religieus erfgoed starten, te beginnen met de restauratie van de kapel. Intussen lopen er ook gesprekken met de betrokken culturele instellingen over het organisatieontwerp van het cultuurcluster in de Mariabouw. Onze goede relatie met de professionals van Alles over Groenbeheer uit Eersel leverde ons deskundige adviezen over de status en het onderhoud aan het bomenbestand. De samenwerking met andere botanische tuinen binnen de NVBT op het vlak van kennisdeling op het gebied van educatie, collectie, communicatie en het jaarthema heeft ons ook dit jaar weer mooie resultaten opgeleverd.

Tot slot

Terugblikkend op 2019 past het om iedereen die, op welke manier dan ook, weer een bijdrage leverde aan de ontwikkeling van onze botanische tuin en de organisatie daaromheen te complimenteren met het in 2019 behaalde resultaat. Al is het bezoek aan de tuin wat minder dan voorgaande jaren, de tuin zelf verdient altijd nog de titel 'groene parel' en we stellen vast dat de Stichting Arboretum Oudenbosch gezond en vitaal is. Dank voor ieders bijdrage daaraan.

Oudenbosch, 25 januari 2020

Het bestuur